

ЛИЧНОСТИ ОД ПРЕСПА: Д-Р ВЛАДО ПОПОВСКИ ОД ДОЛНО ДУПЕНИ - ПОЗНАТ ОПШТЕСТВЕНИК И ИСТОРИЧАР (7)

ДЕЛ ОД ВИСТИНАТА ЗА ПРЕСПА ВО ПУБЛИКАЦИЈАТА „МАКЕДОНСКИ ИСЕЛЕНИЧКИ МЕРИДИЈАНИ“

Професор д-р Владо Поповски е меѓу најистакнатите историчари, кој досега осветлил голем број настани и личности кои се тесно поврзани со историскиот развој на македонскиот народ и Македонија. Како општественик бил министер за одбрана, министер за правда, директор (основач) на Агенцијата за разузнавање на Република Македонија, член на Советот на Град Скопје од партијата ВМРО-ДПМНЕ. Во 1991 година бил член на Стручната група која го подготвила текстот на Уставот на Република Македонија

Тој е роден на 21 септември 1941 година во Долна Преспа во убавото село Долно Дупени, каде поминал дел од детството, за потоа заедно со семејството да го продолжи живеењето во Штип. Инаку, во близина на селото се наоѓа грчко-македонската граница, како и планираниот граничен премин „Маркова Нога“. Воедно, месноста Маркова Нога претставува и најјужна точка на денешната територија на Република Македонија.

Тоа е распослано над Преспанското Езеро, со доста викенд куќи кои гледаат кон егејскиот дел на Македонија и Мала Преспа. На брегот на езерото, пак, се наоѓа убавиот летен камп „Дупени бич“, еден од поубавите во Преспа. Во селото работи основно училиште до четврто одделение, а има и две продавници. Што се однесува за потеклото на името на селото Долно Дупени, досега не е пронајден пишан документ за неговото потекло, но од некои постари луѓе се пренесуваат неколку преданија и претпоставки.

Меѓутоа, се знае дека името на селото има потекло уште од времето на цар Самуил. Инаку, Долно Дупени е старо христијанско село во кое отсекогаш живееле православни Македонци. Под различни облици на денешното име (Дубени, Дупени, Долно Дупени) неговото постоење е забележано во повеќе извори од различни периоди. Тоа е село со десет цркви, во кое црквата „Свети Архангел Михаил“ е главната селска црква, обновена во 1893 година на стари темели од крајот на X или почетокот на XI век. Во непосредна близина на оваа црква се наоѓа домот на Владо Поповски.

Плажата во Долно Дупени

Интересно е да се спомене дека до ослободувањето на Македонија селото немало ниту еден жител со средно образование, а по војната со вишо или високо образование се стекнале повеќе од 80 лица, од кои шест се доктори на науки и универзитетски професори, меѓу кои е и Владо Поповски.

Основното осумгодишно образование Владо го завршил во Штип со одличен успех. Но селидбите на неговото семејство го донеле во Скопје, каде завршил гимназија со одличен успех. Исто така, завршил и Правен факултет во Скопје со висок просек на оценки. Тоа го поттикнало да го продолжи неговото образование и се запишал на постдипломски студии во Скопје. Магистрирал со одбрана на темата: „Политичките институции на стара Грција“. Секако, врвот во неговото образование беше докторската дисертација на тема: „Уставите во македонското национално-ослободително движење како индикатор за неговиот државотворен карактер“ со што се стекна со докторат по историски науки.

Во текот на неговиот работен век, најпрво бил избран за асистент и научен соработник на Институтот за социолошки и политичко - правни истражувања во Скопје, потоа за вонреден професор на Филозофскиот факултет во Скопје и за вонреден и редовен професор на Правниот факултет во Скопје.

Неговата љубов кон науката се пренесува преку предметите: политичка социологија, политички систем на Југославија, историја на правото, а држи предавање и по општа историја и историја на македонскиот народ XIX и XX век.

Професор д-р Владо Поповски бил декан на Интерфакултетските студии по новинарство и раководител на Студиите по политички науки на Правниот факултет во Скопје. Бил министер за одбрана на должност од 4 септември 1992 до 20 декември 1994 година, во Владата на Бранко Црвенковски; министер за правда на должност од 20 декември 1994 до 29 мај 1997 година, исто така, кога претседател беше Бранко Црвенковски; министер за одбрана на должност од 26 ноември 2001 до 1 ноември 2002 година кога претседател беше Љубчо Георгиевски. Сега е член на Советот за безбедност на Република Македонија.

Во 1991 година бил член на Стручната група која го подготвила текстот на Уставот на Република Македонија. Бил раководител на Работната заедница и стручните служби на Републичката конференција на Извршниот одбор на Собранието на Град Скопје од 1988 до 1991 година. Од 1993 до 2001 година бил секретар на Советот на Град Скопје. На истата функција член на Влада и министер без ресор Поповски бил од 1 ноември 2002 до 2006 година во владите на премиерите Бранко Црвенковски.

Професор д-р Владо Поповски по националност е Македонец, по вероисповед е православен христијанин и припаѓа на Македонската православна црква, Охридска архиепископија, а е член на политичката партија ВМРО-ДПМНЕ.

Професор д-р Владо Поповски досега има објавено повеќе од 120 научни трудови:

монографии, студии и статии. Добитник е на Републичката награда за наука од областа на историските науки „Гоце Делчев“.

Негови поважни објавени трудови се: „Изборите и положбата на граѓаните во изборниот процес“, Скопје, 1994 година (монографија); „Политичките институции и општествениот живот во стара Грција“- Скопје, 1986 година (монографија); „Правилата на македонскиот востанички комитет од 1988 година“, Скопје, 1979 година (коавторска студија); „Македонската лига и Уставот за идното државно уредување на Македонија“ Скопје, 1985 година (коавторска студија); „Македонското национално ослободително движење до ТМРО“, Скопје, 1989 година (монографија); „Берлинскиот договор и неговото историско и правно значење за Македонија“, Новая и новейшая история номер 5 1996 година РАН - Москва (статија); „Локалната самоуправа во Република Македонија, Годишник на МГУ - „Ломоносов“, 1998 година, серија право (статија); „Македонското прашање во документите на Коминтерната (студија и документи - том први, книга - еден и два - Историски факултет при Московскиот универзитет“ „Ломоносов“ и НИП „Гурѓа“, Скопје 1999 година.

Треба да се одбележи дека професор д-р Владо Поповски е познат македонски историчар, интелектуалец и публицист. Така, меѓу другото, во 2015 година ја објави книгата со историски истражувања „Руската и советската надворешна политика и македонското прашање“. Во делото се претставени неговите истражувања кои претставуваат тематска целина, бидејќи тие ги третираат прашањата на надворешната политика на Русија и на СССР кон Балканот и, посебно, кон Македонија.

Поттик за нивното објавување и поставување во еден тематски контекст во ваква книга е постоењето на една помалку парадоксална ситуација. Имено, текстовите на Поповски веќе станаа факт од историографијата од странство, во прв ред, во Русија и во Бугарија.

Појавата на книгата „Руската и советската надворешна политика и македонското прашање“ во Македонија е полезна од причини, што во Македонија, бројот на историчарите кои се занимаваат со надворешната политика на Русија е многу мал. За овие прашања се интересираат не само дипломати, новинари и историчари, туку и пошироката јавност. Во тој поглед може да се констатира дека односот на Русија кон Македонија е важен дел од етаблирањето на посебноста и националната свест кај Македонците а и кај другите балкански народи.

Скопје

Трудовите кои ја сочинуваат оваа книга имаат голема улога во објективизацијата, деполитизацијата и демитологизацијата на односот на Русија и на СССР кон Македонија и

улогата за рационално и конструктивно доживување и разбирање на руско(советско)-македонските историски и политички релации.

Во врска со овие релации, професор д-р Владо Поповски вели дека зад поделбата на Македонија стоела Царска Русија и дека руската дипломатија ја предопределила судбината на Македонија. Така, наспроти македонските стремези за создавање на сопствена држава, Царска Русија планирала и настојувала Македонија и нејзиниот народ да ги подели или да ги приклучи кон една балканска држава.

Тие настојувања се јавиле уште од крајот на XVIII век и траеле сè до поделбата меѓу Србија, Бугарија и Грција. Таа никогаш не ги земала предвид ниту македонските интереси, ниту стремезите на македонските субјекти. Напротив, нејзе и бил трн во око македонското револуционерно движење. Таквиот нејзин однос кон македонското прашање оставило најдлабоки траги предопределувајќи ја судбината на Македонија и на македонскиот народ. Ова се сознанијата до кои може да се дојде врз основа на најновите проучувања од документите од руските архиви.

Според професор д-р Владо Поповски, Царска Русија до појавата на Македонската револуционерна организација презела неколку драматични и крути чекори со кои оневозможила какви било изгледи за успех на македонскиот фактор за негово црковно, политичко и државно оспособување. Таа решително го притиснала султанот да не дозволи каква и да е процедура и перспектива на Македонците за црковна еманципација од Патријаршијата и од Егзархијата, за обнова на Охридската архиепископија, или за Унија со Ватикан.

Под притисок на самиот император, руската окупациска војска во Бугарија подготвила војничко задушвање на Кресненското востание, а во 1886 година започнала да го разработува планот за постигнување сојуз на балканските држави во чија основа стоела делбата на Македонија. Оттогаш па натаму, Русија воспоставила контрола над политичките процеси на Балканскиот Полуостров и посебно над тие во Македонија.

„Македонската револуционерна организација која се афирмирала како општ и суверен претставник на македонското население за создавање посебна македонска држава, со самото тоа, за рускиот фактор станала опасен противник и омразен субјект. Оттогаш па натаму руската официјална политика ќе стане мошне груба во односот кон македонскиот фактор, а овој ќе ги доживее своите најдраматични моменти и периоди, масовно жртвувајќи се и, конечно, губејќи ја битката за своите цели и за интересите на Македонија и нејзиниот народ“, додава Поповски кој подолг период копа по руските архиви од тој период.

Продолжува

Пишува: СЛАВЕ КАТИН